

ÇOK PAYDAŞLI İŞ BİRLİĞİ VE DİRENÇLİ KENT AÇISINDAN MONTREAL ŞEHİRİ¹

Namık Kemal ÖZTÜRK²

Özge DEMİREL³

ÖZET

Günümüzde şehirler, doğal, ekonomik, siyasi, sosyal veya küresel salgın gibi birçok beklenmedik durumla karşılaşmaktadırlar. Şehirlerin yönetimleri, şehirlerinde ortaya çıkabilecek olası bu durumları iyi tanımalı ve tanımlamalı, en aza indirgeyecek alternatif çözüm yolları ortaya koymalı, çok paydaşlı iş birliği ile kriz eylem planlarını yapmalı ve şehirlerini dirençli hale getirmelidirler. Dirençli şehir, şehirde hiçbir kriz veya riske maruz kalmayan değil, her ne sebeple olursa olsun beklenmedik biçimde ortaya çıkan durumlar karşısında hazırlıklı olan ve rasyonel çözümler üretebilen şehirlerdir. Çalışmanın amacı, dirençli kentler oluşturulması için çok paydaşlı iş birliğiyle yapılan bir strateji planını hazırlık, uygulama ve işlevselliği açısından örnek plan üzerinden ele almak ve yapılacak çalışmalara iyi uygulama örneği sunmaktır. Çalışmada öncelikle dirençli kent kavramı ve kentlerin dirençli hale gelmesi için çok paydaşlı iş birliği ile izlenecek yol haritaları açıklanmış, daha sonra Montreal Dirençli Şehir Stratejisi ele alınmıştır. Çalışmada, kriz anında ve sonrasında olduğu kadar öncesinde de iş birliği ve dayanışmanın önemli olduğu, şehirde yaşayan ve olası risklerden etkilenecek kesimlerin bilgi sahibi olmalarının kentlerin dirençlerinin artmasına katkı sağladığı, olası kriz durumlarında temel ihtiyaçların karşılanması ve yaşam kalitelerinin devam ettirilebilmesi için hazırlıklı ve planlı olmanın çok önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dirençli kent, çok paydaşlı iş birliği, katılım, Montreal

Jel Kodları: H83, J18

¹ Bu çalışma, Türkiye Belediyeler Birliği, Cumhurbaşkanlığı Yerel Yönetim Politikaları Kurulu, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi ve Ankara Üniversitesi Ernst Reuter İskan ve Şehircilik Uygulama ve Araştırma Merkezi işbirliğinde düzenlenen 6. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumunda sunulan tebliğin, makale formatına dönüştürülmesinden oluşmuştur.

² Prof. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü, nkozturk@mu.edu.tr, ORCID NO: 0000 0002 7264 4791

³ Doktor, Muğla Büyükşehir Belediyesi, demirelozge48@gmail.com, ORCID NO: 0000 0002 3797 6723

THE CITY OF MONTREAL IN TERMS OF MULTI-STAKEHOLDER COOPERATION AND RESILIENT CITY ⁴

Namık Kemal ÖZTÜRK⁵

Özge DEMİREL⁶

ABSTRACT

Today, cities face many unexpected situations such as natural, economic, political, social or global epidemics. City administrations should recognize and define these possible situations that may arise in their cities, put forward alternative solutions to minimize them, make crisis action plans with multi-stakeholder cooperation and make their cities resilient. A resilient city is a city that is not exposed to any crisis or risk, but is prepared for unexpected situations for whatever reason and can produce rational solutions. The aim of the study is to consider a strategy plan made with multi-stakeholder cooperation for the creation of resilient cities, in terms of preparation, implementation and functionality, and to present good practice examples for the studies to be done. In the study, first of all, the concept of resilient city and the roadmaps to be followed with multi-stakeholder cooperation for cities to become resilient were explained, then the Montreal Resilient City Strategy was discussed. In the study, it was concluded that cooperation is important, the knowledge of the people living in the city contributes to the increase of urban resistance and planning is important.

Keywords: Resilient city, multi-stakeholder cooperation, participation, Montreal

Jel Codes: H83, J18

⁴This study consists of transforming the paper into an article format presented at the 6th National Local Governments Symposium organized in cooperation with the Union of Municipalities of Turkey, the Presidency of Local Government Policies Board, Ankara University Faculty of Political Sciences and Ankara University Ernst Reuter Settlement and Urban Planning Application and Research Center.

⁵ Prof. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü, nkozturk@mu.edu.tr, ORCID NO: 0000 0002 7264 4791

⁶ Doktor, Muğla Büyükşehir Belediyesi, demirelozge48@gmail.com, ORCID NO: 0000 0002 3797 6723

GİRİŞ

Artan dünya nüfusunun yanı sıra kentleşme oranlarının hızla artması altyapıdan üstyapıya, ulaşımdan çevreye, ekonomiden sosyal hayata, barınmadan beslenmeye, kültürden sağlığa birçok sorunu ortaya çıkarmaktadır. Bu sorunlar deprem, sel, taşkın, orman yangını gibi tabii afetlerden, insan kaynaklı faktörlerden veya küresel salgın hastalıklardan dolayı kısa zamanda daha büyük hale gelebilmekte ve krizlere yol açabilmektedirler. Şehir yönetimleri açısından giderek karmaşık hale gelebilecek ve adeta krize neden olabilecek bu sorunlara en kısa sürede, hızlı, yerinde, etkin, verimli ve kalıcı çözümler üretmek bugün artık eskisinden daha önemli hale gelmiştir.

Şehirlerin yaşayabilecekleri sorunlara, tehlikelere, doğal veya insan kaynaklı afetlere ve risklere karşı hazırlıklı olmaları ve hızlı çözüm üretebilme kapasiteleri kentsel dirençliliklerini göstermektedir. Kentsel dirence sahip bilgili ve bilinçli şehirler, beklenmedik durumlar açısından öngörülü, esnek, hızlı, yerinde, alternatifli, kapsayıcı ve bütüncül çözümler ortaya koyma ve buna uyum sağlama kapasitesine sahip olmaktadır. Dirençli kent, hiçbir kriz veya sorunla karşılaşmayan kent değil aksine, sorunlar ortaya çıkmadan bunları öngörebilen, bunlara sakin ve rasyonel yöntemlerle çözüm üretebilen, ani ve beklenmedik durumlara karşı hazırlıklı olan ve alternatif çözümler sunabilen şehirlerdir.

Şehirlerin imkân, sorun ve çözüm önerilerini göz önde bulundurularak kendi olası risk ve kriz yönetim eylem planlarını yapmaları gerekli olmakla birlikte birbirlerinin tecrübelerinden ve deneyimlerinden yararlanmak, iyi uygulama örneklerini ortaya koymak da önemlidir. Bu çalışmanın amacı, dirençli kentler oluşturulmasının ilk adımı olan ve çok paydaşlı iş birliği ile yapılan bir strateji planını hazırlık, uygulama ve işlevselliği açılarından ele almak ve bu konuda yapılacak diğer çalışmalara iyi uygulama örneği sunabilmektir. Bu noktada öncelikle dirençli kent kavramı ve kentlerin dirençli hale gelmesi için çok paydaşlı iş birliği ile izlenecek yol haritaları açıklanmış ve iyi uygulama örneği olarak öne çıkan Montreal Dirençli Şehir Stratejisi üzerinden ele alınarak incelenmiştir.

1. DİRENÇLİ KENT

Kentsel dirençliliğin birçok tanımı bulunmaktadır. BM- Habitat'a göre kentsel dirençlilik; kentsel sistemlerin tüm paydaşlarıyla birlikte, kentler üzerinde baskı yaratan tüm stres ve şoklarla mücadele edebilme, bunlara olumlu uyum sağlayabilme, hizmetlerin bu sırada sürdürülebilirliğini sağlayabilme, bunları hızla iyileştirebilme ve dönüştürebilme yeteneğidir (BM-Habitat, 2021).

2013 yılında, kentsel dirençlerini artırmaya ve buna yatırım yapmaya kararlı şehirlerden oluşan, Dirençli Şehirler Ağı'na göre dirençli şehir; şehirdeki tüm paydaşların beklenen veya beklenmeyen, kaynağı ne olursa ortaya çıkan herhangi risk, tehlike veya krizle başa çıkabilme, uyum sağlama ve büyüme kapasitesine sahip şehirdir (Resilient City, 2021). Başka bir tanıma göre dirençli kent, sistemin tehdit veya baskı olarak algıladığı durumları bertaraf ve kontrol etme, her koşulda fonksiyonlarını sürdürme kapasitesine sahip şehirdir (Ersavaş, 2020: 8, Jabareen, 2013: 221). OECD tarafından yapılan bir tanıma göre ise dirençli kent, gelecekteki ekonomik, çevresel, sosyal veya kurumsal kaynaklı şoklar karşısında yapı ve araçlarını olumlu bir şekilde dönüştürebilen, şokları absorbe edebilen, iyileştirebilen, bunlara önceden hazırlıklı olma ve atlatma becerisine sahip şehirlerdir (OECD, 2018).

Kentsel dirençliliğe sahip şehirler, değişen şartlar karşısında kendisini yeni duruma göre dönüştürebilen, değiştirebilen ve geliştirebilen şehirler olup, ekonomik, kurumsal, çevresel ve sosyal alanlarda fonksiyonlarını devam ettirebilen, buna hazırlıklarını sürekli geliştiren şehirlerdir. Şüphesiz bu yeni duruma uyum, sorunları çözme ve dönüşüm, kentlerin kapasitelerine bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Kentler kendi ekonomik, sosyal kaynaklarına, sahip oldukları iş birliği gücüne ve yenilikçi anlayışlarına göre farklı imkânlarla sahiptir (Tuğaç, 2019: 989). Önemli olan bir kentin kendi gücünü, kapasitesini, sınırlarını ve zorluklarını iyi tanıması ve buna karşı hazırlıklarını çok paydaşlı iş birliği ile çözme yoluna gitmesidir.

2. ÇOK PAYDAŞLI İŞ BİRLİĞİ VE DİRENÇLİ KENT

Dirençli kentler, çok paydaşlı iş birliği ile oluşturulan yönetim modellerini gerektirmektedir. Bu modeller, şehirlerde yaşanabilecek beklenmedik durumlar veya riskler karşısında kapsamlı, esnek, mücadelecı ve geleceğe dönük çözümler üretebilen planların oluşturulmasının ve uygulanmasının temelini oluşturmaktadır. Krizler sırasında ve sonrasında düzen farklılaşmakta, yaşanan durum gelecekte farklı ve yeni normaller ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bu yeni normale en kısa sürede ve hızlı şekilde uyum sağlayabilen şehirler; şehirlerini en iyi tanıyan, risk haritalarını hazırlayan, kriz eylem planlarını yapan ve bunu çok paydaşlı iş birliği ile yerel tüm paydaşlarla oluşturan şehirler olacaktır. Kentin direnç kapasitesinin artırılmasında iş birliği yapılması, toplumun bütün kesimleriyle sürece dahil edilmesi toplumun bilgilenmesini ve hazırlıklı olmasını, bu da toplumun dirençli olmasını sağlamaktadır. Eğer bir toplum dirençli olmaz ise bir kent afetlere,

krizlere ve tehlikelere karşı daha kırılgan olacak ve mücadele kapasitesi azalacaktır (Ersavaş, 2020: 17).

Dirençli kent, şehirlerin yönetimi tarafından, ani ve beklenmedik krizlerden sonra hızlı bir şekilde ekonomik, sosyal, kurumsal hizmetlerin yerine getirilebildiği ve olumsuz durumun şartlarının iyileştirilebildiği yerdir. Dirençli kentlerde sistem, ani ortaya çıkan iç veya dış şoklar karşısında uyum sağlayabilen, esnek, değişebilen ve dönüşebilen bir yapıdadır (Ersavaş, 2020: 10-15). Bu da davranış ve planlamada iş birliğini, toplumun tüm paydaşlarının katılımıyla kolektif karar alma disiplini, süreçte yer alacakların görev ve sorumluluklarının önceden belirlenmiş olmasını yani kriz eylem planlarının yapılmış olmasını gerektirmektedir. BM-Habitat Kentsel Dayanıklılık Merkezi'ne göre de dirençli şehirler, ani veya beklenen tüm risk, tehlike veya krizlere hazırlıklı olmak ve bunlara derhal yanıt verebilmek için katılımcı anlayışla planlar yapar ve bu planlara uygun hareket eder (BM-Habitat, 2021).

Şehirlerin tehlikelere açık olma olasılığı yani riskleri, baskı veya stres yaşayabilecekleri kaynaklar farklı olabilmektedir (Genç, 2007: 201). Bir şehir ekonomik kaynaklı risklerle karşı karşıya iken, diğeri sel, deprem gibi coğrafi durum veya çevresel etkilerden kaynaklanan risklerle, bir diğeri ise yönetimsel krizlerle mücadele etmek zorunda kalabilir ve hatta bunlar aynı anda birbirlerini tetikleyerek daha karmaşık sorunlara da neden olabilir. Stres veya baskının kaynağı ne olursa olsun her şehrin mücadele etmek zorunda olduğu durumlar bulunmaktadır. Bunlarla mücadele etmek ve yaşanabilecek çoklu şok ve stres kaynakları karşısında dirençlerini artırmak için en önemli şey iyi planlama yapmaktır. İyi planlama sayesinde şehir üzerinde baskı oluşturabilecek durumlar öngörülebilir olduğu için yıkıcı etkileri azaltılabilecek, yeni duruma uyum kolaylaşacak, hizmetler aksamadan devam edebilecek veya en başından kaynakta çözülebilecek duruma gelebileceklerdir.

Son yıllarda akademik alanda yapılan çalışmalar kentsel dirençlilik kavramının, çok paydaşlı iş birliği ile hazırlanacak ve uygulanacak esnek ve özgün planlar ile eyleme dönüşebileceğini göstermiştir (Salizzoni vd. 2020: 14). Bu noktada şehirlerin dirençliliklerini artırmak ve bunu sağlamaya yönelik eylem planlarının kentin tüm risk ve krizlerini rasyonel bir şekilde değerlendirebilecek şekilde hazırlanması gerekmektedir. Kentin yapısına, risklerine uygun olmayan değerlendirmeler neticesinde uygun olmayan eylem planlarının ortaya konulması muhtemel bir kriz anında büyük sorunların yaşanmasına neden olacaktır. Kente uygun hazırlanacak planlar için sürecin hazırlık aşamasından başlamak üzere toplumsal farkındalığın artırılması, hiyerarşik yapılanma yerine iş birliğine uygun yatay bir örgütlenmeyle

oluşturulacak çalışma grupları oluşturulması ve tüm kaynakların verimli kullanılması gerekmektedir. Kentin eylem planlarının çok paydaşlı iş birliği ile yapılması, kentin kendine özgü risk ve kriz değerlendirmelerinin rasyonel ve gerçekçi yapılması, kriz anlarında ortaya çıkacak durumların kaosa dönmesinin engellenmesi, hızlı ve etkin müdahalenin yapılması, kentin tüm kaynaklarının alternatifli çözümlerle birlikte ve iyi bir koordinasyonla verimli kullanılması açılarından oldukça önemlidir. Bu noktada kentin tüm paydaşlarının ortak akılla ortaya koyacakları eylem planlarının duruma göre alternatifli çözüm yolları içerecek ve esnek bir uygulama yapısına sahip olması da gerekmektedir. Tek elden çıkan, öngörülebilir veya öngörülemez riskleri ortak akılla iyi tanımlamayan, alternatifli çözüm yollarını içermeyen ve esnek olmayan planlar, uygulanma kapasitesi düşük ve kent kaynaklarının kötü kullanımına neden olacaktır.

Katılımcı anlayışla oluşturulan dirençli kent planları; esnek, kapsayıcı, koşullara uyum sağlayabilen, alternatifleri olan, geçmiş deneyimlerden elde edilen bilgileri geleceğe yansıtabilen, sağlam kurgulanmış olmalı ve sorunlar karşısında hızlı ve etkili çözümler üretebilecek yeteneğe sahip yöneticiler tarafından uygulanmalıdır (BM-Habitat, Local Governments' Pocket Guide to Resilience, 2015: 99). Böylece şehrin tüm paydaşları şehirlerine ait tüm riskleri bilmekte, ortaya çıktığında derhal aksiyon alabilmekte, uyum sağlayabilmekte ve tanımlanmış görev ve sorumluluk alanları ile karışıklığa imkan verilmemektedir. Hali hazırda şok/kriz ile karşı karşıya bulunan şehir sakinleri ikinci bir kaos yaşamadan, hizmetlere ulaşabilme ve yönetimin kendilerinin yanında olduğunu görerek sakinleşmekte ve güven ortamına derhal kavuşmaktadır.

Etkili ve verimli çalışan risk veya kriz eylem planı için hazırlık, önleme ve müdahale olmak üzere üç adım bulunmaktadır (OECD Green Growth Studies, 2018: 26).

1. Hazırlık Aşaması: Tehlike ve risklerin tanımlanması ve tanınması için önemli ve erken aşamadır. Eksik veya yanlış yapılan hazırlık çalışmaları planın çalışmasını engelleyebileceği gibi riski de şiddetlendirebilecektir. Bu aşamada yapılan etkin, kapsayıcı, işbirlikçi ve etkili çalışma, ortaya çıkabilecek muhtemel riskleri en aza indirgeyebileceği gibi etkilerini de sınırlayacak, farkındalığı artırmasına yol açacaktır.

2. Önleme Aşaması: Kentlerin sosyal, beşerî ve ekonomik kaynaklarının, yatırımlarının ve uzun vadeli planlamalarının güvenli ve riski en az olan alanlara yönlendirildiği, kentleşmenin bu alanlarda olmasının teşvik edildiği aşamadır.

Bu aşamada yapılacak çalışmalar ve planlamalar, ortaya çıkabilecek en kötü senaryolara göre yapılmalı, buna uygun çözüm ve fikirler üretmelidir.

3. Müdahale Aşaması: Beklendik veya beklenmedik krizlere karşı güçlü ve etkili koordinasyon planlaması ve sonuçlarında ortaya çıkacak maliyetlere hazırlıklı olmak üzere kaynakların hazır tutulduğu, hızlı, etkin ve yerinde çözümler üretildiği aşamadır. Hazırlık aşamasında bütün ihtimaller ve olası senaryolar en rasyonel şekilde kurgulanmış ve planlanmış ise bu aşamada krizi yönetmek, etkilerini absorbe etmek, yeni duruma uyum sağlamak kolaylaşacak, hizmetler aksamadan devam edecektir.

3. MONTREAL DİRENÇLİ ŞEHİR STRATEJİSİ

Montreal, Quebec eyaletinin en büyük, Kanada'nın ikinci büyük kentidir. Dünyada Paris'in ardından Fransızca konuşulan en büyük kenttir. Kent nüfusu yaklaşık olarak 5 milyon olup, bunun büyük çoğunluğu kent merkezinde yaşamaktadır. Kentin iklimi, ülkenin ortalamalarına göre daha sert olarak bilinmektedir. Yazları sıcaklık ülke ortalamalarının üzerinde seyrederken, kışları daha yağışlı, soğuk ve sert geçmektedir (www.livingin-canada).

Montreal, hemen her şehir gibi, insan veya doğal kaynaklı birçok risk ve şehir üzerinde baskı yaratan durumla karşı karşıya kalmaktadır. Şehirde 1998 yılında yaşanan buz fırtınasından sonra en büyük doğal afet, 2017 yılında yaşanan sel felaketidir. Sel felaketinin ardından şehirde 20 yıl sonra olağanüstü hal ilan edilmiş, resmi daireler kapatılmıştır. Bunların ardından 2013 yılında Lac-Megantic felaketi ve 2016 yılında otoyolda bir tankerin patlaması felaketleri yaşanmıştır. Yaşanılan bu son felaketler, endüstriyel ve teknolojik kaynaklı riskleri ve bunların şehir içinde taşınması ve depolanması ile ilgili durumların tekrar değerlendirilmesi gerçeğini ortaya koymuştur. Şehirde yaşanan bu felaketlerin yanı sıra çevre şehirlerde ve ülkelerde yaşanan terör saldırıları, 2015-2017 yılları arasında yaşanan büyük mülteci akınından kaynaklanan barınma krizi, zaman zaman yaşanan alt ve üst yapı gibi sorunlar şehir üzerinde başka stresler ortaya çıkarmaktadır (Montreal's Resilient City Strategy, 2018: 10-18).

Yaşanılan tüm bu şok veya stres durumlarının ardından, şehrin yapısına ve dinamiklerine uygun, etkin ve verimli hizmeti artıracak, toplumsal farkındalığın artmasına katkı sağlayacak, alternatif çözüm yolları içeren, esnek ve çok paydaşlı iş birliği ile hazırlanan stratejinin önemi bir kez daha ortaya konulmuştur. Montreal'in bir yandan gelişirken, bir yandan da yakın geçmişte yaşadığı krizler ve olası risklerinden yola çıkarak öngörme, önleme ve uyum sağlama kapasitesini artırmak, tüm kurumların ve sistemlerin ayakta kalmasını sağlayacak çözümler geliştirmek ve şehri daha dirençli hale getirmek üzere plan

ihtiyacı olduğu açık bir şekilde ifade edilmiştir. Buradan hareketle şehir yönetimi tarafından mümkün olan en yüksek katılımı ve iş birliği ile Montreal Dirençli Şehir Stratejisi hazırlıklarına başlanmıştır. Stratejinin hazırlanması için yapılan planlama dahilinde, dünyada bu konuda iş birliğinin artmasını teşvik etmeye yönelik oluşturulan 100 Dirençli Şehir Ağı'na 2014 yılında katılmış ve bu ağa katılan ilk Kanada şehri olunmuştur (Montreal's Resilient City Strategy, 2018: 19-21).

Montreal'in Dayanıklı Şehir Stratejisi, tanımı gereği kapsamlı ve tüm sistemlerle uyumlu çalışması gerektiği için uygulanması da aynı şekilde kapsayıcı ve uyumlu iş birliği ile olmalıdır. Koordinasyonun şehir yönetiminde olduğu bu mekanizma içerisinde tüm kamu ve özel kurumlar, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve gönüllü vatandaşlar bulunmalıdır. Ancak uyumlu iş birliği ve geniş katılımı yürütülen bir dizi faaliyetlerle hedeflere ulaşılabilmesi mümkündür. Montreal şehir yöneticileri de bu bilinç ve gerçeklik içerisinde sorumlu davranmış ve 2016 yılında dirençli şehir olmak üzere yapılacak planlamaları yürütmek ve koordinasyonu sağlama üzere Bureau de la resilience adıyla ofis kurulmuştur. Ofis, öncelikle yerel yönetim organizasyonu içerisinde yer alarak şehir için ortaya çıkabilecek öngörülebilir ve öngörülemez riskleri tanımlayacak ve risk önleme noktasında iş birliği yapmak üzere çok paydaşlı bağlantılar kuracaktır (Montreal's Resilient City Strategy, 2018: 23-24).

Ofisin belli başlı görevleri şunlardır:

- ⊙ Montreal'in Dayanıklı Şehir Stratejisini geliştirmek ve yaymak,
- ⊙ Şehrin dayanıklılıkla ilgili şimdiki ve gelecekteki genel bir değerlendirmesini yapmak ve ilgili güvenlik açıklarını belirlemek,
- ⊙ Tutarlı ve koordineli bir ortak eylem planı hazırlamak ve bunu düzenli olarak güncellemek,
- ⊙ Kentin dirençliliğini artıracak diğer projeleri desteklemek ve paydaşlarla iş birliği yapmak,
- ⊙ Etkinliğini değerlendirmek için eylem planının sonuçlarını takip etmek,
- ⊙ Kentsel dayanıklılık kavramını, politikalarına, planlarına ve stratejilerine entegre etme konusunda belediye yönetimine tavsiyede bulunmak,
- ⊙ Stratejiye dahil olan iç ve dış bütün ortaklarla en iyi uygulamaların paylaşılmasını teşvik etmek (Montreal's Resilient City Strategy, 2018: 23-24).

Ofisin ve tüm paydaşların yoğun çalışmaları sonucunda 2018 yılında Montreal Dayanıklı Şehir Stratejisi hazırlanmıştır. Stratejide, şehir için ortaya çıkabilecek bütün riskler tanımlanmış ve bunun tüm vatandaşları tehdit edebileceği ortaya konmuştur. Şehir için muhtemel olan şok (ani gelişen) ve stres (baskı yaratan) örnekler ayrı ayrı ele alınmıştır. Buna göre; sel, kar fırtınası, deprem, aşırı sıcaklık, deprem, terör saldırısı, siber saldırı, pandemi, endüstriyel kaza ve su kirliliği ani gelişen durumlar olup şok olarak tanımlanmıştır. İklim değişikliği, ekonomik kriz, alt ve üst yapı sorunları, trafik sıkışıklığı, yoksulluk, sosyal eşitsizlik ve suç durumları ise şehir üzerinde baskı yaratan, stres durumları olarak tanımlanmıştır (Montreal's Resilient City Strategy, 2018: 13).

Beş yıllık eylem planı olarak ortaya konan Montreal Dayanıklı Şehir Stratejisi, dört ana yönelim ve 12 hedeften oluşmaktadır. Stratejide yer alan 4 ana eylemden; birleşik ve güvenli toplum oluşturulması, yaşam alanının korunması ve ekonomide yenilikçiliğin kazandırılması eylemleri şehri etkileyebilecek geniş konuları ortaya koyan eylemlerdir. Stratejinin dördüncü ve son eylemi olan çok paydaşlı iş birliği ve yönetim, özellikle acil durumlarda kilit rol oynayan ve şehrin esnekliğine katkı sağlayan ve tüm diğer eylemleri destekleyen eylem olarak belirtilmektedir. Belirtilen 4 ana eylem 12 hedefle desteklenmiş ve her bir eylemin çalışma takvimi planlanmıştır. Buna göre birleşik ve güvenli toplum oluşturulması için ilk olarak, mahallelerde yuvarlak masalar kurulacaktır. Burada şehrin tüm sakinlerinin görüş ve önerileri yerinde öğrenilecek, bireysel ve toplumsal afet ve kriz farkındalığı artırılacak, sosyal dayanışma ruhu geliştirilecek, kapasiteler yerinde tespit edilecek, kriz anlarında ortaya konan iyi uygulamalar tanıtılacaktır. Ortaya çıkan veriler sonucunda bireysel ve toplumsal güvenliği artıracak önlemler alınacak ve eylemler geliştirilecek, özellikle savunmasız kesimlere yardım ve iş birliği mekanizmaları devreye sokulacaktır (Montreal's Resilient City Strategy, 2018: 20-26).

Stratejiye göre birleşik ve güvenli toplum ana eyleminin ilk hedefi, toplumun doğal koşullara uyum sağlama ve tepki verme kapasitesini güçlendirmek ve risklerini iyi öğrenmesini sağlamaktır. Doğal veya insan kaynaklı tüm risk veya krizlerin ilk etkileneni canlılardır. Bunlar bazen can kaybına, bazen ev, işyeri, mal gibi ekonomik kayıplara, çoğu zaman da psikolojik etkilere maruz kalmaktadır. Ancak insanlar yaşadıkları yerin risklerinden habersizdirler. İnsanların yaşadıkları yeri iyi tanımları, risklerini ve krizlerini iyi bilmeleri gerekmektedir. Yaşadıkları çevrede ortaya çıkacak olası felaket durumlarında bireysel olarak ne yapmaları, nereye ve nasıl ulaşabilecekleri, hazırlıklarının nasıl olması gerektiği gibi konularda bilinçlendirme ve bilgilendirme ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu amaçla acil durum hazırlık ve toplumsal bilinçlendirme atölye çalışmaları yapılması, afet ve kriz konularında

faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının ve gönüllü platformların desteklenmesi gerekliliği ortaya konulmuştur (Montreal's Resilient City Strategy, 2018: 27- 28).

Birleşik ve güvenli toplum ana eyleminin ikinci hedefi, Montreal'de yaşayan düşük gelirli, sağlıklı ve güvenli barınma koşulları olmayan, gıdaya ulaşamayan, sosyal ve ekonomik bakımdan sıkıntı yaşayan kesimlere ulaşılması ve bunların kapasitelerinin artırılmasıdır. Aksi takdirde bu kesimlerde toplumsal hayatı etkileyecek krizler ortaya çıkabileceği gibi şok durumlarından da daha fazla etkilenerek krizlerin artmasına sebep olacağı belirtilmiştir. Bunun için öncelikle büyük ölçekli barınma eylem planı yapılması ve konut ihtiyacının giderilmesi, acil durumlarda kullanılacak barınma yerlerinin kapasitesinin artırılması ve güncel olarak kontrol edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bunu desteklemek üzere ekonomik-sosyal ve çevresel bakımdan savunmasız olan bölgelerde sürdürülebilir kalkınma modelleri oluşturulmalı, alternatif yöntemlerle katma değeri yüksek ekonomik değerler elde edilmesi teşvik edilmeli, şehrin gıda sisteminin dayanıklılığı ve çıktısı artırılmalı, üretim ve tedarik zincirinde yer alanlar teşvik edilmelidir (Montreal's Resilient City Strategy, 2018: 28).

Eylemin üçüncü hedefi, vatandaşlar arasında dayanışmayı teşvik etmek ve güvenlik açıklarını azaltmak için karşılıklı yardım ve katılım mekanizmaları geliştirmek olarak tanımlanmıştır. Vatandaşlar arasında karşılıklı yardım ve iş birliği mekanizmalarının geliştirilmesi sayesinde, güçlü komşuluk bağlarıyla yurttaşlık bilincinin oluşmasına, yaşam kalitesinin yükselmesine, güvenlik açıklarının giderilmesine ve güçlü dayanıklı şehirler inşa edilmesine yardımcı olunacaktır (Montreal's Resilient City Strategy, 2018: 28).

Stratejide, özellikle acil yardım gerektiren afet durumlarında vatandaşlar arasında kurulan güçlü komşuluk bağlarının hızlı ve etkin müdahaleyi kolaylaştırdığı ve normale dönüş için fayda sağlayacağı ortaya konulmaktadır. Buna göre topluluğun ve şehrin direncini geliştirmek için insan ilişkilerinin güçlendirilmesi gerekmektedir. Sosyal sermaye olarak adlandırılan bu ilişkiler, bireyler arasındaki güvene, toplumdaki dayanışma ağlarının gücüne ve vatandaşların karşılıklı yardım ve iş birliği uygulama istekliliğine dayanmaktadır. Bu noktada başta yerel yönetimler olmak üzere şehirde bulunan birçok kamu ve özel kuruluşlar, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve gönüllüler karşılıklı iş birliği içerisinde görev almaktadır. Kurulan güçlü sosyal ağlar sayesinde herkesin eşit bir şekilde hizmetlere ulaşması sağlanmakta, belirli gruplara yönelik oluşan önyargılarla mücadele edilmekte ve güvenli, adil ve

sürdürülebilir Montreal topluluğunun gelişimi desteklenmektedir. Plana göre kurulan güçlü iş birliği mekanizmaları içerisinde göçmenlerin şehre entegrasyon süreci ihmal edilmemeli, onların karşılaştıkları güçlükleri giderecek, dirençlerini ölçecek ve bunu artıracak mekanizmalar devreye sokulmalı, maddi destek verilmelidir. Yine planın ilgili ana eylem planını gerçekleştirmek üzere savunmasız durumdaki ve özellikle belli afetlere doğrudan maruz kalabilecek kişiler, listeleme yoluyla güncel olarak takip edilmeli, bunlarla acil durumlarda kurulacak iletişim ağları oluşturulmalıdır (Montreal's Resilient City Strategy, 2018: 29-33).

Stratejinin ikinci ana eylemi yaşam alanının korunmasıdır. Bu, temel kamu hizmeti olarak kabul edilen alt ve üst yapı sistemlerini, su ve kanalizasyon gibi sistemleri, yeşil alanlar dahil tüm çevreyi, arazilerin doğru kullanımını ve dolayısıyla insan sağlığını ve yaşam kalitesini etkileyen tüm alanları içeren bir koruma olmalıdır. Yaşam alanlarında ortaya çıkacak koruma ve yenileme sistemleri şehrin gelişmesine, risk veya krizlerin çevresel ve sosyal etkilerinin doğru tanımlanmasına, dolayısıyla etkin ve verimli çözümler üretilmesine katkı sağlayacaktır. İlgili ana eylemin ilk hedefi, iklim değişikliği ve şehre özgü güvenlik açıklarının doğru tespit edilmesi, arazi kullanımında risklerin daha iyi değerlendirilmesi ve buna uygun altyapı planlaması yapılmasıdır. Doğru ve yerinde yapılan planlama sayesinde bazı risklerin önceden engellenebileceği, sonuçların hafifletebileceği ve çözümlerin kolaylaştırılabileceği savunulmaktadır. Şehirde yapılması gereken uygun arazi, alt yapı ve yeşil alan planlamaları ile hedefin gerçekleşme düzeyinde çok paydaşlı ve karşılıklı iş birliği yine kilit konumda bulunmaktadır. İşin ilgisi olan tüm kurumlar ve etkilenecek kesimler planlama sürecinde güçlü iş birliği yapmalı ve ortak akılla çözümler üretilmelidir. Yapılacak ortak planlamada şehir için tehlike yaratabilecek endüstriyel riskler de göz ardı edilmemeli, özellikle bunların taşınması sırasında ortaya çıkabilecek riskleri en aza indirgeyecek yöntemler bulunmalı, gerekiyorsa şehrin dışında yeni yollarla nakliyesi sağlanmalıdır (Montreal's Resilient City Strategy, 2018: 34-35).

Yaşam alanının korunması ana eyleminin ikinci hedefi, Montreal şehrinin ekosistemini düzenleyici ve geliştirici planlamalar yapılmasıdır. Bu sayede kentsel ısı adası etkileri azaltılarak sıcaklığın daha etkin bir şekilde düzenlenmesine yardımcı olunacak, yeraltı suyu tutma kapasitesini artırılarak yağmur suyu yönetimi kolaylaşacak ve atmosferik kirlilikle mücadele kabiliyeti artırılabilecektir. Yapılacak analizler, düzenlemeler ve planlamalar şehrin yaşayabileceği doğal çevre felaketlerini belki önlemeyecek ancak, alınacak önlemler ile şehrin direnci artırılırken yıkıcı etkilerin hafifletilmesine yardımcı

olacaktır. Bu hedefin gerçekleştirilmesinde de çok paydaşlı iş birliği ve ortak akıl kilit rol oynamaktadır (Montreal's Resilient City Strategy, 2018: 36-37).

Yaşam alanlarının korunması ana eyleminin üçüncü hedefi, şehrin geçmişte yaşadığı ve özellikle doğal çevresel etkilerle meydana gelen afet durumlarında yaşananların iyi analiz edilmesi, eksik noktaların net bir şekilde ortaya konulması ve geleceğe yönelik kalıcı çözümler üretilmesidir. Bu sayede yaşanılması muhtemel risklerin önlemleri ve etkilerini azaltma yöntemleri doğru tanımlanıp sınıflandırılabilir, sürdürülebilir, kalıcı ve sosyal kabul edilebilirliği yüksek esnek çözümler ortaya konulabilecektir (Montreal's Resilient City Strategy, 2018: 37).

Eylemin dördüncü hedefi, Montreal genelinde iklim değişikliğinin etkilerine karşı kalıcı çözümler ortaya konulması ve özellikle alt yapı, ulaşım, iletişim ve binaların dayanıklılığının tespit edilmesi, sıkıntılı noktaların güçlendirilmesi ve olası felaket durumlarında etkilerini en aza indireyecek önlemlerin alınmasıdır. Bunun sağlanması için yerel yönetim yetkilileri ve acil müdahale ekiplerinin acil durum prosedürlerini işlevsel hale getirmeleri, organizasyonel planlamalarını yapmaları, şehir genelinde potansiyel etkilerin iş birliği ile azaltılmasını sağlayacak önlemler almaları, direnci geliştirecek ağları kurmaları ve iyi uygulama örneklerinden yola çıkarak şehre en uygun planlamaları yapmaları gerekmektedir (Montreal's Resilient City Strategy, 2018: 38).

Eylemin beşinci hedefi akıllı şehir uygulamaları ile kentsel direncin artırılmasıdır. Özellikle kamu hizmetlerinin akıllı şehir uygulamalarıyla desteklenmesi ve yaygınlaştırılması, veri depolama ve kullanma sistemlerinin etkin ve verimli kullanılması, iyi uygulama örneklerinin şehir özelinde yapılacak iş birlikleriyle geliştirilmesi ve uygulanması kentsel direncin artırılmasında önemli noktalar olarak ortaya konulmaktadır (Montreal's Resilient City Strategy, 2018: 39).

Stratejinin üçüncü eylem planı, yenilikçi ekonominin geliştirilmesidir. Buna göre Montreal şehrinin ekonomisi son birkaç yılda hızlı büyümesine karşın, artan kentleşme, nüfusun yaşlı olması ve yaştan kaynaklanan emeklilikler sebebiyle iş gücü açığının artması beraberinde bir dizi sosyo-ekonomik sorun getirmektedir. Ekonomik gelişmenin istenilen seviyeye ulaşması, yenilikçi teknolojilerle desteklenmesi ve üretim artışının sağlanması için bir yandan şehre farklı ülkelerden yeteneklerin çekilmesi ve bunlara şehri cazip hale getirecek iyi yaşam koşullarının sunulması bir yandan da şehrin ekonomik faaliyetlerinde yer alan şirketlerin dirençlerini artıracak önlemlerin alınması, bunlara yerel yönetim

tarafından yapılacak acil durum müdahale planlarının hazırlanması, şirket çalışanlarının acil durumlara hazırlıklarını sağlayacak gerekli teknik ve mali desteğin sağlanması, farkındalıklarını artıracak eğitimlerin verilmesi, şehrin özellikle ulaşım ve alt yapı hizmetlerinin uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Bu noktada eylemin birinci hedefi, afet veya kriz durumlarında en çok etkilenecek işletmelerin belirlenmesi, bunların afet sonrasında mümkün olan en kısa sürede normale dönmelerini sağlayacak önlemlerin alınması, acil fon desteklerinin ortaya konulması ve buna uygun mali planlamaların yapılmasıdır. Planlamanın istenilen hedefe ulaşması için süreçten etkilenecek ve yararlanacak herkesin aktif katılımı olmalı ve olası sıkıntıları ve çözümleri ortaya koyabilecekleri iş birlikleri yapılmalıdır (Montreal's Resilient City Strategy, 2018: 40-42).

Eylemin ikinci hedefi, ekonomik hareketlenmeyi artıracak güvenli ve dirençli ulaşım ağlarının olmasıdır. İnsan, mal ve hizmetlerin kaliteli, güvenli ve konforlu ulaşmaları için kara, hava, demiryolu gibi ulaşım sistemlerinin dirençlerinin artırılması, toplu taşıma ağlarının herkesin eşit şekilde yararlanacağı hale getirilmesi, yolların modern kamera ve kontrol sistemleriyle daha güvenli hale getirilmesi, trafik sıkışıklığını azaltıcı bir dizi önlem alınması gerekmektedir. (Montreal's Resilient City Strategy, 2018: 42-43).

Yenilikçi ekonominin geliştirilmesi eyleminin üçüncü hedefi, günlük kullanım ve acil durumlar için akıllı uygulamaların yaygınlaştırılmasıdır. Özellikle trafik ve yol ağları konusunda kullanılacak sinyalizasyon, kamera, mesaj ekranı vb. akıllı çözüm uygulamaları sayesinde şehir trafiğinin yönetimi ve akışının düzenlenmesi kolaylaşacak, yaya ve araç trafiği kontrol edilecek, yaya ve araçların acil tahliyesini gerektiren durumlarda yönlendirme sağlanacak, ayrıca yol ağlarının alt yapı ve diğer gerekli kontrolleri ortaklarla dijital olarak anlık paylaşılacak ve uygun çözümler getirilecektir (Montreal's Resilient City Strategy, 2018: 43).

Yenilikçi ekonominin geliştirilmesi ana eyleminin dördüncü hedefi, şehrin ekonomisinin esnekliğinin ve sürdürülebilirliğinin teşvik edilmesidir. Stratejide Montreal'in çok dilli, çok kültürlü, çok yetenekli ve çok çeşitli iş gücüne sahip olduğu ve bunun gerek eğitimler gerekse mali destekler yoluyla gelişiminin teşvik edilmesinin önemine vurgu yapılmıştır. Bu noktada Stratejinin her hedefinde kilit rol oynayan çok paydaşlı iş birliği bir kez daha ortaya konulmuştur. Buna göre yerel yöneticiler, üniversiteler, şirketler, sanayi-ticaret odaları ile özellikle azınlıklar, savunmasız grupta bulunanlar ve ekonomik olarak desteklenmeye ihtiyacı olanlar arasında yoğun eğitim-istihdam iş birliği

yapılmalı, bu kesimlerin ekonomik dayanırlıkları artırılmalıdır (Montreal's Resilient City Strategy, 2018: 43-45).

Stratejinin son ve dördüncü ana eylemi şehrin yöneticileri ve diğer tüm aktörleri arasında kurulacak ve sayılan üç ana eylemin her hedefinde olmazsa olmaz olarak ortaya konulan çok paydaşlı iş birliğinin, tüm kamu hizmetlerinde, etkin, verimli ve güçlü olarak kurulmasıdır. Katı ve karmaşık bürokratik yapılar, sektörler arası iletişimde yaşanan eksiklikler, risk yönetimi kültürünün olmaması, günlük veya acil durumlarda güvenlik açıklarının ortaya çıkmasına ve müdahalede etkinliğin azalmasına yol açmaktadır. Acil durumlara karşı teknik ekipman olarak hazır olunması kadar, toplumun hazırlıklı olması, birbiriyle uyumlu ve iş birliği içerisinde çalışan yapıların olması da önemlidir. Bu yapı içerisinde yaşam koşullarını veya güvenliği tehdit edecek öngörülebilir/öngörülemez rahatsızlıklar, kapsamlı bir risk analizi ile ortaya konulmalı ve eksiksiz bir şekilde diğer tüm aktörlerle paylaşılmalıdır (Montreal's Resilient City Strategy, 2018: 47).

Stratejiye göre bir şehrin direncini artırmanın temel unsurları, karşılıklı iletişim, etkili iş birliği, karar verme süreçlerine etkin katılım ve tüm paydaşlar arasında artan koordinasyondur. Koordinasyon, yatay ve dikey olmak üzere iki şekilde olmalıdır. Yatay koordinasyon, sürekli bilgi paylaşımı yapılması ve afet sonrasında alınan derslerden yararlanmak için etkili bir yol olup, yerel yönetimin kendi içerisinde ve şehirdeki tüm paydaşlar arasında kurulan çalışma ağlarını kapsamaktadır. Dikey koordinasyon ise ülke idaresi düzeyinde görev alan federal, eyalet ve diğer yönetimler ile şehirde bulunan tüm aktörler arasında kurulan daha geniş bir iletişim ağı olup, yatay koordinasyonu desteklemektedir (Montreal's Resilient City Strategy, 2018: 47-48).

Çok paydaşlı iş birliği eyleminin birinci hedefi, şehri beşeri, sosyal, ekonomik ve fiziki bütün unsurlarıyla olası tüm risklere veya şoklara karşı hazırlıklı hale getirmek, riskin olası etkilerini en hafif şekilde atlatmak, şehrin direncini artırmak, güvenlik açıklarını en aza indirerek vatandaşlarını korumak amacıyla iyi bir planlama yapılmasıdır. Bu planlama, acil bir durum anında yapılması gerekenlere uygun hazırlığın ötesinde, gelecekte yapılması gereken önleme ve azaltma faaliyetlerine ilişkin olarak, yaşanan şokların ardından gerekli dersleri çıkararak öğrenme kapasitesini artırmalı ve geliştirmelidir. Planlama faaliyetlerinin başlangıcından devam eden tüm aşamalarına kadar olan sürece yerel yönetimlerin koordinasyonunda çok paydaşlı iş birliği hakim olmalıdır (Montreal's Resilient City Strategy, 2018: 49-50).

Eylemin ikinci hedefi, şehir genelinde risk veya krizlere karşı toplumsal bilinçlendirme ve eğitim kampanyası yürütülmesidir. Bu kapsamda ilk olarak Montreal belediyesinin çalışanlarına afet hazırlık ve planlama eğitimi verilecektir. Bu sayede belediyesinin direnç kapasitesinin artmasına katkı sağlanırken aynı zamanda şehir sakini olan çalışanların bilgi birikimlerinin artmasıyla toplumsal bilincin gelişmesine katkı sağlanacaktır (Montreal's Resilient City Strategy, 2018: 51-52).

Çok paydaşlı iş birliği eyleminin üçüncü hedefi, sosyo-ekonomik kırılganlık endekslerinin hazırlanmasıdır. Endekste, olası iklim tehlikelerinin analizi, güvenlik açıklarının değerlendirilmesi, şehrin karşı karşıya kalacağı çevresel veya diğer kaynaklı olası risklerden en fazla etkilenecek kesimlerin değerlendirilmesi ve buna uygun haritalandırma yer alacaktır. Endeks, sosyo-ekonomik olarak kırılgan grupları ortaya koyarken, bunları iyileştirmek üzere yapılması gereken çalışmalara da kaynak olacaktır (Montreal's Resilient City Strategy, 2018: 53).

Çok paydaşlı iş birliği eyleminin dördüncü hedefi, Montreal çoklu risk izleme sisteminin oluşturulmasıdır. Sistem, belediye içerisinde kurulacak bir merkez aracılığıyla riskleri doğru analiz edecek, ilgili verileri toplayacak, anlık tahmin ve tespitleri yapacak, aktörleri hızlı bir şekilde harekete geçirecek kapasitede olacaktır (Montreal's Resilient City Strategy, 2018: 53).

Çok paydaşlı iş birliği eyleminin beşinci hedefi, şehirde yer alan tüm aktörleri, teknik ve mesleki bilgiye sahip uzmanlarla iletişim haline geçirmek, ihtiyaç duyulan noktalarda etkin bilgi alışverişini sağlamaktır. Bu noktada gerekli iletişim ve geri bildirim mekanizmalarını Bureau de la Resilience Ofisi yürütecektir. Ofis ayrıca şehrin dayanıklılık göstergelerini güncel olarak tutacak, bu konudaki verileri tüm aktörlerle paylaşacak ve böylece şehirdeki direncin gelişme kapasitesi ölçülecek, eylemlerin gerçekleşme ve ilerleme düzeyi değerlendirilecek, eksik hususlar tamamlanacaktır (Montreal's Resilient City Strategy, 2018: 54).

Eylemin altıncı hedefi, günlük hayat ve afet durumlarında yaşananları, halka anlık ve doğru şekilde bildirmek üzere iletişim ağlarının güçlendirilmesidir. Bu noktada şehrin demografi yapısına uygun olarak bilgilendirme metinleri çok dilli ve herkesin en iyi şekilde anlayacağı bir ifade şekli ile hazırlanmalı ve kamuoyu ile bilgi kirliliğine izin verilmeden anlık olarak paylaşılmalıdır. Ayrıca vatandaşların uygun iletişim ağları vasıtasıyla farkındalıklarını artırıcı bildirim, şok veya stres durumlarını ileten uyarı sistemi devreye sokulmalıdır. Bu sistem, yeni teknolojilerin yardımıyla akıllı telefonlara

entegre edilerek mümkün olan en hızlı ve kolay iletişimi desteklemelidir (Montreal's Resilient City Strategy, 2018: 55).

Risk ve şoklara karşı hazırlıklı, esnek ve dirençli şehir oluşturmak, sosyal, ekonomik ve çevresel zorluklara karşı gelişmeyi sürdürmek, birbirleriyle yardımlaşma ve dayanışma ruhu içerisinde farkındalığı yüksek bir toplum oluşturmak için hazırlanan Montreal Dayanıklı Şehir Stratejisi, beş yıllık somut eylem planlarının gerçekleştirme seviyelerini takip etmek üzere düzenli olarak ara raporlar alınmasını ve bunun paylaşılmasını öngörmektedir. Bu raporlamaların sekreteryaya işlerini Bureau de la Resilience Ofisi yürütecektir. Ofis bünyesinde çok paydaşlı iş birliği ile eylem planı izleme komitesi kurulacaktır. Komite, uygulamayı gözlemek, değerlendirmeleri kamuoyu ve yetkililerle paylaşmakla görevli olacaktır (Montreal's Resilient City Strategy, 2018: 56).

Montreal şehrini dirençli hale getirmek üzere yapılan çalışmalar ilgili stratejinin yapılmasından ibaret değildir. Montreal yerel yönetimine ait "montreal.ca" web sitesinde sağlık ve kamu güvenliği başlığı altında, deprem, sel, soğuk/sıcak hava dalgası, fırtına, kar ve buz, tehlikeli madde açığa çıkması gibi yaşanabilecek risk veya stres durumlarına karşı bilgilendirme, risk analizleri ve uyarılar bulunmaktadır. İlgili web sitesinde vatandaşların bu gibi durumlar karşısında neler yapması gerektiğine dair yapılan açıklamaların yanı sıra afet acil durum kitlerinin içeriği, olası afetlerden haberdar olma ve pratik korunma yolları ile aile acil durum eylem planlarının içerikleri hakkında bilgilendirmeler de yapılmaktadır. Bu yolla vatandaşların bireysel, dolayısıyla toplumsal farkındalıklarının artmasına, yeterli ve yerinde bilgilendirmeyle hazırlıklı olmalarının sağlanmasına ve sonucunda şehrin direncinin artmasına katkı sağlaması hedeflenmektedir.

SONUÇ

Kentler değişen ve gelişen küresel dünyada her geçen gün daha önemli bir konuma gelmekte, kentleşme ve nüfus artışı dolayısıyla hemen her alanda bazen beklenen bazen beklenmeyen ani durumlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bunlara karşı derhal ve hızlı bir şekilde harekete geçmek, krizlere dönüşmeden çözümler üretmek ve yeni normal düzene uyum sağlamak gereklidir. Bunun için ise kente uygun, kentin risk ve krizlerini iyi tanımlayan/tanıyan, güvenlik açıklarını doğru tespit eden, kentin kaynaklarını etkin ve verimli kullanan, alternatifli, esnek ve uyumlu acil durum eylem planları yapılmalı ve buna uygun politikalar üretilmelidir. Bu politikalar, risklerin ortaya çıkmasından sonra hasarın giderilmesinden ziyade, öncesinde risk belirleme, azaltım, tatbikat ve hazırlık çalışmalarını içerecek şekilde yapılmalıdır (Genç, 2015: 398, Genç, 2007:

356). Bir kentin insan, çevre, ekonomik veya sağlık kaynaklı afet veya risklere karşı hazırlıklı, hızlı çözüm üretebilen ve uyum sağlama kapasitesine sahip olması dirençli olmasını, bu da kentlerin yatırım ve kapasite artışlarına imkan vermesi dolayısıyla katma değerinin artmasına yol açmaktadır (Tuğaç, 2019: 1010).

Şehirlerin yaşanabilecek risk veya afetlere hazırlıklı olması, duruma uyum sağlanabilmesi, bu anlarda temel ihtiyaçların karşılanması ve yaşam kalitelerinin devam ettirilebilmesi, şehirleri daha yaşanabilir, korunaklı ve dirençli hale getirmek için başta şehir yönetiminde söz sahibi olan kişi ve kurumlar olmak üzere şehirde yaşayan herkese görev ve sorumluluk düşmektedir. Bu sorumluluk ve görev bilinciyle yerel paydaşlarla oluşturulacak kapsayıcı, katılımcı ve işbirlikçi platformlar sayesinde şehirlerin sorunlarının ve olası krizlerinin daha iyi tanınması ve tanımlanması sağlanırken daha kalıcı, planlı ve yerinde çözümler de üretilebilmesi mümkün olacaktır. Çünkü bir şehri en iyi o şehirde yaşayanlar bilir.

Kent yönetimleri, şehirlerinin direncini artırmak noktasında yapacakları çalışmalara, tüm paydaşların katılımını sağlamalı ve iş birliğine gerekli özeni göstermelidir. Burada kenti oluşturan kamu-özel kurumlar, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, gönüllüler yer aldığı gibi ulusal ve uluslararası katılımcılar da olmalı ve bu çerçevede yapılacak iş birlikleri de teşvik edilmelidir. Mümkün olan en geniş katılımla hazırlanacak planlarda; şehrin güvenlik açıkları ve riskleri değerlendirilecek, şehre uygun arazi kullanım, çevre, alt ve üst yapı politikaları belirlenecek, risk veya afet durumlarında kullanılacak finansman kaynakları oluşturulacak ve kentin direncini kıran noktalardaki eksikler giderilmeye çalışılarak kent daha dayanıklı hale getirilmeye çalışılacaktır (OECD Green Growth Studies, 2018: 27). Önceden belirlenen planlamaya göre iyi organize olmuş, dayanışma ve yardımlaşma ruhu yüksek, afet ve olası etkileri konusunda farkındalığa sahip toplumlar, sorunlarla daha iyi mücadele edebilir, önceki deneyimlerinden faydalı çıktılar elde edebilir, bunları geleceğe daha verimli olarak aktarabilir, yeni normale hızlıca uyum sağlayabilir ve dolayısıyla daha dirençli hale gelebilirler.

Dirençli şehir oluşturma önündeki engellerin başında eksik kapasite, finansal kaynak yetersizliği, bilgi ve beceri yetersizliği, dayanıklılığın ne anlama geldiğinin öneminin kavranmamış olması, paydaşlar arasında koordinasyonda ve yönetimde yaşanan eksiklikler gelmektedir (BM-Habitat, Local Governments' Pocket Guide to Resilience, 2015: 22). Yaşanılan tüm eksiklikleri en kısa zamanda gidermek ve kapasitelerini artırmak, günümüzde çeşitli sebeplerle artan risk veya krizlerle daha etkin ve hızlı mücadele edilmesi için gerekli ve önemlidir. Bu

noktada konu ile ilgili yapılan alan araştırmaları giderek artmakta ve iyi uygulama örnekleri ortaya konularak kentlere vizyon sağlaması, ilham vermesi ve yol gösterilmesine çalışılmaktadır. Bu çalışmaların gerek merkezi ve gerekse yerel otoriteler tarafından dikkatle takip edilmesi ve en kısa zamanda kentlerinin direnç kapasitelerinin artırılmasına yönelik özgün eylem planlarının ve stratejilerinin ortaya konması gerekmektedir. Bu çalışma ile de yöneticilere çok paydaşlı iş birliğinin en iyi örneklerinden olan Montreal örneği üzerinden Şehir stratejisi hazırlık ve uygulama çalışması aktarılmış ve Şehirlerin kendi risk değerlendirmelerine uygun olarak ortaya koyacakları strateji açısından değerlendirme yapabilecekleri bir çalışma incelenmiştir.

Yakın zamanda ölkemizde yaşadığımız yangın, deprem ve sel felaketleri de göstermektedir ki kentlerimiz her zamankinden daha fazla doğal afet riskinin altındadır. Günlük hayatta yaşanılacak ve hayatın olağan akışını olumsuz etkileyebilecek diğer riskleri de buna eklersek, kentlerin kendi özgün yapılarına uygun, geniş katılımlı eylem planlarının derhal hazırlanması, hazırlanmış olanların güncellenmesi ve acil durumlarda eyleme dönüşebilecek kapasitede olması hayati önemdedir. Çünkü dirençli Şehir, Őehrinde hiçbir kriz veya riske maruz kalmayan değil, her ne sebeple olursa olsun beklenmedik biçimde ortaya çıkan, ani gelişen durumlar karşısında hazırlıklı olan ve rasyonel çözümler üretebilen Şehirlerdir.

KAYNAKÇA

Balamir, Murat, (2007), "Afet Politikası, Risk ve Planlama", TMMOB-Afet Sempozyumu, 5-7 Aralık 2007, Mattek Matbaası, Ankara, s. 31-43.

Carmin, JoAnn, David Dodman, Linda Harvey, , Shuaib Lwasa ve Patricia Romero Lankao (2011), "Urban Adaptation Planning and Governance: Challenges to Emerging Wisdom", Konrad-Otto Zimmermann (Ed.), Resilient Cities: Cities and Adaptation to Climate Change Proceedings of The Global Forum 2010, Local Sustainability 1, (Newyork: Springer): 123-130.

Cartails, Constantinos (2014), "Toward Resilient Cities- A Review of Definitions, Challenges and Prospects", Advances in Building Energy Rersearch, 8(2): 259-266.

Chelleri, L. (2012). From the «resilient city» to urban resilience:A review essay on un-derstanding and integrating the resilience perspective for urban systems. Docu-ments d'Anàlisi Geogràfica, 58(2), 287-306.

Cifdaloz, O., A. Regmi, J.M. Anderies, and A.A. Rodriguez. 2010. Robustness, vulnerability, and adaptive capacity in small-scale social-ecological systems: the Pampa Irrigation system in Nepal. Ecology and Society 15(3):39. URL: <http://www.ecologyandsociety.org/vol15/iss3/art39/>.

Dubbeling M., Campbell, C., C., Hoekstra F. ve Veenhuizen, R. (2009). Building resili-ent cities, Urban Agriculture Magazine, 22, 3-11.

Ersavaş, Kavanoz, S., (2020), "Kentsel Direnç Kavramı Üzerine", Kent ve çevre Araştırmaları Dergisi, 2(1): 5-24.

Etinay, N., Egbu, C. ve Murray V. (2018). Building urban resilience for disaster risk management and disaster risk reduction. Procedia Engineering, 212, 575-582.

Folke, Carl, (2006), "Resilience: The Emergence of A Perspective for Social-Ecological Systems Analyses", Global Environmental Change, 16: 253-267.

Folke, Carl, Stephen, R. Carpenter, Brian Walker, Marten Scheffer, Terry Chapin ve Johan Rockström (2010), "Resilience Thinking: Integrating, Adaptability and Transformability, Ecology and Society, 15(4): 1-20.

Genç, F. Neval, (2015), Doğal Afet Riskleri ve Türkiye'de Kentleşme, 387-406.

Genç, F. Neval, (2007), Türkiye'de Doğal Afetler ve Doğal Afetlerde Risk Yönetimi, Stratejik Araştırmalar Dergisi, Şubat 2007, Sayı 9, 201-226.

Genç, F. Neval, (2007), Türkiye’de Kentleşme ve Doğal Afet Riskleri ile İlişkisi, TMMOB Afet Sempozyumu, 349-358.

Godschalk, D., R. (2003), “Urban Hazard Mitigation: Creating Resilient Cities”, *Natural Hazard Review*, 4(3): 136-143.

İsbir, E., Genç, F. Neval, (2008), “Uluslararası Afet Müdahale Hukukuna Doğru, Türk Afet Yönetim Sistemi”, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 41, Sayı 1, Mart, s. 15-41.

Jabareen, Yosef., (2013), “Planning The Resilient City: Concepts and Strategies For Coping with Climate Change and Environmental Risk”, *Cities*, 31: 220-229.

Keleş, Ruşen, (2007), “Afet Yönetimi Açısından Türkiye’de Merkezi ve Yerel Yönetim”, *Afet Risk Yönetimi*, (Der. N. Ekin, A. Güner, K. Demeter), İstanbul, Beta Basım, s. 15-25.

Montreal’s Resilient City Strategy (2018), <https://resilient.montreal.ca/assets/doc/strategie-montreal-ville-resiliente-en.pdf> (01.04.2021).

OECD Green Growth Studies, (2018), *Building Resilient Cities, An Assessment of Disaster Risk Management Policies in Southeast Asia*, ISSN: 22229523, <https://doi.org/10.1787/22229523>.

The ICLEI Montréal Action Plan, (2018), ICLEI World Congress, <https://worldcongress2018.iclei.org/wp-content/uploads/The%20ICLEI%20Montr%C3%A9al%20Action%20Plan.pdf> (09.07.2021).

The ICLEI Malmö Commitment ve Action Plan, (2021), *Our Vision for a Sustainable Urban World* https://e-lib.iclei.org/publications/ICLEI_in_the_Urban_Era_2021.pdf (08.07.2021).

Tuğaç, Çiğdem (2019), “Kentsel Dirençlilik Perspektifinden Yerel Yönetimlerin Görevleri ve Sorumlulukları”, *İdeal Kent, Kent Araştırmaları Dergisi*, 28(3): 984-1019.

Birleşmiş Milletler, (2019), <https://population.un.org/wpp/Download/Standard/Population/> (05.07.2021).

Birleşmiş Milletler-Habitat, (2021), <https://urbanresiliencehub.org/what-is-urban-resilience/> (07.07.2021).

Birleşmiş Milletler-Habitat, Local Governments' Pocket Guide to Resilience, (2015), United Nations Human Settlements Programme, December.

Dirençli Şehirler Ağı, (2021), <https://resilientcitiesnetwork.org/> (07.07.2021).

<https://www.livingin-canada.com/living-in-montreal.html> (13.08.2021).

<https://montreal.ca/en/disaster-risks> (16.08.2021).

<https://www.worldbank.org/en/topic/urbandevelopment/brief/citystrength> (16.08.2021).